

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

יצא לאור בתאריך:
ט' כסלו ה'תשע"ז

ויצא

כותרת

יעקב או ישראל?

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד

ויצא

יעקב או ישראל?

ממשלות מתחלפות באירופה, מהפכים בקנה מידה היסטורי מתרחשים ביבשת, והנושא הנוער מכולם הוא המהגרים המוסלמים שממלאים את מדינות אירופה ומעוררות מחלוקות פנימיות קשות. עכשיו רבים מבינים את ההרגשה של תושבי ישראל.

ישנו מדרש שאומר שכל צרה שמתרגשת ובאה לעולם, עם ישראל הוא הראשון שמרגיש אותה וסובל ממנה, ורק אחר כך כל העולם סובל אף הוא מהצרה הזאת. ובלשון המדרש: "כשהפורענות באה, אין מרגיש בה אלא יעקב" (איכ"ר ב, ז). וכמו תמיד, יהודי מחפש בפרשת השבוע את המשמעות לאירועים המתרחשים בעולם.

בשבועות האחרונים אנו קוראים את סיפור חייו של יעקב אבינו. בצאתו מבטן אמו "וידו אוחזת בעקב עשיו" (תולדות כ"ה, כ"ו). המפרשים מסבירים שזה עצמו מעשה ניסים. שתינוק שטרם נולד יהיה לו את הכוח לאחוז במשהו אחר – זה כבר דבר בלתי רגיל.

מדוע באמת הוא אחז בעקב של עשיו? כי הוא ניסה לעכב אותו. יעקב רצה לצאת ראשון. הוא סבר שלו מגיעה הבכורה, וכמו שרש"י מסביר: "בדין הי' אחוז בו לעכבו. יעקב נוצר מטיפה ראשונה ועשו מן השני", צא ולמד משפופרת שפיה קצר. תן בה שתי אבנים זו תחת זו, הנכנסת ראשונה תצא אחרונה והנכנסת אחרונה תצא ראשונה, נמצא עשו הנוצר באחרונה יצא ראשון, ויעקב שנוצר ראשונה יצא אחרון, ויעקב בא לעכבו שיהא ראשון ללידה כראשון ליצירה ויפטור את רחמה ויטול את הבכורה מן הדין" (כ"ה כ"ו רש"י).

לכן יעקב היה סבור שהבכורה שייכת לו, אבל הוא מעולם לא העז לבוא לעשו ולומר לו שהוא הבכור ושהבכורה שייכת לו. יום אחד, כשעשו בא הביתה עייף ורעב וביקש מיעקב שיתן לו מנוזד העדשים שבישל, יעקב ביצע "מחטף": הוא הציע לעשו עסקה – אם ימכור לו את הבכורה, ייתן לו את העדשים. וכך יעקב קיבל את הבכורה.

עברו יותר משישים שנה. יעקב שמע שיצחק אביו עומד להעניק את הברכות שהוא קיבל מאברהם לעשיו בנו. יעקב היה סבור שהברכות מגיעות לו כי הוא הבכור, אבל לא היה לו האומץ להיכנס ליצחק ולספר לו את סיפור "מכירת הבכורה", ובנוסף לכך להעמיד אותו על טעותו ולספר לו שעשו לא הולך בדרכי אברהם ויצחק.

יעקב הוא אדם שמתרחק מעימותים. הוא לא מסוגל לעמוד מול יצחק ולומר לו את הדברים. הוא מנסה לפתל את דרכו מלשון "עקוב". הוא מתחפש לעשו, נכנס ליצחק אביו עם אוכל ומכריז: "אני עשיו בכורך קום נא שבה ואכלה מצדי בעבור תברכני נפשך" (כ"ז, י"ט). ואכן הוא קיבל את הברכות. אבל איך הוא קיבל אותן? כמו שאביו יצחק הגדיר את זה: "בא אחיך במרמה ויקח ברכתך" (כ"ז, ל"ה).

כשאחיו עשו רוצה להרוג אותו הוא לא מוכן להתמודד איתו פנים מול פנים אלא בורח לחרן. בהגיעו לחרן הוא מסכם עם לבן שהוא יעבוד שבע שנים "ברחל בתך הקטנה" (ויצא כ"ט, י"ח), וכשהוא מגלה שלבן רימה אותו, הוא איננו מגרש את לאה ופונה לבית משפט לתבוע את לבן על רמאות על הפרת תנאי ההסכם, אלא ברגע שלבן מציע לו לעבוד שבע שנים נוספות ולקבל גם את רחל – הוא נכנע למעשה הרמאות ועובד עוד שבע שנים תמימות.

אפילו אחרי עשרים ושנים בבית לבן, כשכבר יש לו משפחה עם ארבע נשים, אחד עשר בנים ובת, ורכוש עצום, הוא עדיין מפחד לבוא לבן ולומר לו: שמע ידידי הגיע זמני לחזור לארץ ישראל. במקום זה הוא מחכה להזדמנות שלבן יעשה "נסיעת עסקים"; "ולבן הלך לגוזז את צאנו... ויגנוב יעקב את לב לבן הארמי על בלי הגיד לו כי בורח הוא" (ל"א, כ), והוא עשה "ויברח".

כך גם בהגיעו לארץ ישראל, כמסופר בתחילת פרשת וישלח, כשהוא שומע שעשו בא עם צבא של ארבע מאות איש, הוא מפחד מאוד ושולח לעשו מנחה גדולה מאוד – "ואחרי כן אראה פניו אולי ישא פני". (וישלח ל"ב, כ"א) – אולי הוא יותר לי. ואז מגיע הלילה הגורלי: "ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר" (ל"ד, כ"ה), באותו לילה, לפני שהוא נפגש עם עשו, זאת הייתה הפעם הראשונה שיעקב הוכרח להיאבק. לא עוד לברוח מעימות! הוא לא יכול היה ללכת עוד ב"כביש

עוקף". הוא נאלץ לעמוד מול הרוע, והיה חייב להתמודד איתו פנים מול פנים. ואז קרה הלא יאומן: "וירא כי לא יכול לו", היריב – המלאך – נוכח שהוא לא מצליח להתגבר על יעקב. בעלות השחר יעקב התגבר עליו. המלאך ביקש שישחרר אותו, אבל יעקב סירב בעקשנות: "לא אשלחך כי אם ברכתני". ואז המלאך אמר לו: "לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל". מדוע? "כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל". עד היום שמו היה יעקב, מלשון יעקב, שכל אחד יכול היה לדרוך עליו. הוא למטה וכולם מעליו. מהיום מסתכלים עליו אחרת לגמרי; זה אחד שהתעמת עם מלאך וניצח אותו! לא עוד אותו יעקב שמפחד מעימות עם אויב או מתנגד, אלא ישראל, "כי שרית", מלשון ניצחון, "עם אלקים ועם אנשים ותוכל" (ל"ב, כ"ט).

ולכן כשעשו בא עם ארבע מאות איש כדי להילחם בו, הוא פגש אח אחר. זה לא היה אותו אח שתמיד התחמק מעימותים בכל מחיר. הוא לא פגש את "יעקב" ה"איש תם" (כ"ה, כ"ז) אלא את "ישראל". עשו ראה שלא משתלם להתעמת אתו, ולכן שינה את טעמו ורץ להתחבק עמו.

במשך שנים משתוללת מלחמת טרור בעולם נגד כל אדם שהוא לא מוסלמי, העולם ניסה ללא הרף להימנע מלהתעמת עם המציאות הזאת. אז ויתרו להם. אם הם מרוגזים שהשבועון הסטירי בצרפת "שארלי הבדו" ביזה את מוחמד בציורים שלו, הם יפסיקו לעשות את זה. אם הם לא אוהבים התנהגות מסוימת, יחדלו מלעשותה. כל הזמן ניסו לפייס אותם ולהפיס את דעתם.

אך אז קרו דברים שלא אפשרו עוד לחמוק מההתמודדות. בשנה שעברה הייתה זו מתקפת הטרור בפריז, באותו לילה פריז התעמתה עם המלאך של עשו פנים מול פנים. וכמו שנשיא צרפת הגדיר זאת: "הרפובליקה נמצאת במלחמה". ובמלחמה הזאת הוא אמר: "אנחנו נרדוף אותם עד חרמה". לא עוד לנסות להפיס אותם ולברוח מעימות עם הטרור. מאותו יום זוהי מלחמה גלויה, ובמלחמה המערב ניצח.

מהי ההוראה עבורנו? כל יהודי מתנהג לפעמים כמו יעקב ולפעמים כמו ישראל. נניח, אותו יהודי שמתחיל לשמור כשרות. הוא יוצא עם חברים למסעדה אבל לא אומר להם שהוא אוכל כשר, אלא מספר שהוא צמחוני ולכן לא אוכל בשר. מדוע? מפני שהוא חושש להתעמת איתם. אין לו חשק לריב. מזמינים אותו לצאת בליל שבת להופעה, אז הוא מספר שיש לו הרבה עבודה שהוא צריך להשלים ואין לו את הזמן לצאת איתם. הסיבה האמיתית היא שהוא חוגג את השבת עם משפחתו, אבל לא נעים לו להתווכח. יתחילו לצחוק ממנו: מה פתאום נהיית דתי? מה קרה לך? וכו'. הוא לא צריך את זה. וכך בכל דבר הוא מנסה להימנע מעימותים וקונפליקטים בקשר ליהדות שלו.

אבל אז מגיע אותו לילה שבו אין לו ברירה והוא חייב לקום ולהצהיר שהוא אכן מתקרב ליהדות, ומעתה שלא יזמינו אותו למסעדות לא כשרות, ולא למסיבות יום הולדת בשבת בצהריים, ושאלו אחד לא יפגע אם הוא לא עונה בטלפון בשבת וכו'. לפתע הוא מגלה שאפילו עשו מקבל זאת בדרך ארץ, ורץ אליו מחבק אותו ומנשק אותו בכל ליבו.

אצל כל אחד מאתנו יש זמנים שאנו במדרגת יעקב, שבהם אנו מנסים להתחמק מעימותים בנושאי יהדות, ויש זמנים שאנחנו במדרגת ישראל, "לי ראש", מרימים את הראש וגאים ביהדות שלנו.

הרבי מביא מליקוטי תורה, שבמשך ימות השבוע יהודי רגיל הוא בדרגת יעקב, ובשבת הוא בדרגת ישראל. הוא יותר יהודי בגלוי (תו"מ חלק ל"ה ע' 162). דהיינו, בשבת יותר קל להיות יהודי בגלוי, אבל עיקר המטרה היא שגם במשך השבוע נהיה בדרגת ישראל.